Uusikaupunki

Uudenkaupungin kaupungin lahjoitus- ja perintövarat: Osallistuva budjetointi (OSBU)

Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta 27.05.2026 § 31
3927/02.07.02/2025

Valmistelija: Hyvivointijohtaja Jan Vuorenlaakso
etunimi.sukunimi(ät)uusikaupunki.fi

Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyessä hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen Uudenkaupungin kaupungille jäi lahjoitus- ja perintövaroja, jotka olivat aiemmin sosiaalilautakunnan alaisia. Nämä lahjoitusvarat ovat hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnan hallinnoimia 1.1.2023 alkaen. Uudenkaupungin kaupunki on myös hakenut ja vastaanottanut uusia lahjoitus- ja perintövaroja vuoden 2023 alusta lukien.

Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnan 31.01.2023 § 11 päätöksen mukaisesti hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelujen esihenkilö tai viranhaltija voi päättää viranhaltijapäätöksellä varojen käytöstä 5 000 € rajaan saakka kerrallaan ja päätökset tuodaan aina tiedoksi hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnalle. Kaikista perintö- ja lahjoitusvarojen käytöstä, joka ylittää 5 000 € rajan voi päättää vain hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta.

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi (OSBU tai myöhemmin asukasbudjetti) on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä varoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Asukasbudjetti on Suomessa verrattain uusi menetelmä ja siksi sen toteuttamiseen ei ole olemassa yhtä oikeaa tai vakiintunutta toimintamallia. Tästä syystä asukasbudjetin toteuttamistavat vaihtelevat suuresti kuntien välillä. Asukasbudjetti tulee nähdä menetelmänä, jolla pyritään kuntalaisten osallistamisen lisäksi ratkomaan ongelmia kuten kuntalaisten eriarvoistumista tai alueiden eriytymiskehitystä. Menetelmää on käytetty myös investointien ja palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on myös kirjattu kuntalain 22 §, jossa todetaan seuraavaa: ”Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.”

Uusikaupunki

Asukasbudjetti ottaa kuntalaiset vahvemmin mukaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä avartaa kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua antamalla kuntalaisille valtaa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Asukasbudjetti lisää päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja vahvistaa vuorovaikutusta päätöksentekijöiden, kuntalaisten ja hallinnon työntekijöiden välillä. Asukasbudjetti voidaan nähdä myös sitouttavan kuntalaisia oman asuinalueen ja sen ympäristön kehittämiseen.

Menetelmän ydinajatuksena on se, että kuntalaiset pääsevät päättämään siitä mihin jokin tietty kaupungin määräraha käytetään. Asukasbudjetin hankkeisiin vartut määrärahat vaihtelevat suuresti, tyypillisimmin määrärahat sijoittuvat 10 000–100 000 € välille. Määrärahat myönnetään yleensä siten, että niiden kulloisellekin käytölle on määritelty jokin teemallinen kehys. Näitä kehyksiä määritellessä tulee hyödyntää alueen asukkailta kerättyä tietoa tai esimerkiksi hyvinvointitietoa, jonka avulla voidaan selkeästi määritellä kehittämiskohteita.

Tyypillisiä teemallisia kehyksiä voivat olla esimerkiksi maantieteellinen rajaus, väestöryhmittäinen rajaus tai vaikkapa ilmiöpohjainen rajaus. Asukasbudjetoinnilla toteutettavien hankkeiden ja toimintojen tulee olla mm. kaupungin toimivallan alaisia, linjassa kaupungin strategian kanssa sekä asukkaille maksuttomia ja kaikille avoimia.

Uudessakaupungissa kokeiltiin ensimmäistä kertaa asukasbudjetointia vuonna 2023–2024. Kokeilu suuntautui neljälle alueelle: Kalantiin, Pyhämaahan, Lokalahdelle sekä vanhaan maalaiskuntaan ja saaristoon. Kokeiluun varatut rahat, yhteensä 65 000 euroa, jaettiin alueille seuraavasti: Kalanti 20 000 €, Lokalahti 15 000 €, Pyhämaa 15 000 € ja Maalaiskunta ja saaristo 15 000 €.

Asukasbudjetoinnin kokeiluun suunnitellaan nyt jatkoa siten, että se toteutetaan Uudenkaupungin kaupungin keskusta-alueella siten, että alue jaetaan kolmeen osaan. Jokaiselle alueelle varataan 20 000 €. Uudenkaupungin kaupunki on hakenut ja saanut perintövaroja asukasbudjetoinnin toteuttamiseen.

Aluejako:

1. Itäinen: Hakametsä, Salmi ja Ruokola, 196 tien itäpuoli
2. Eteläinen: Keskusta, Sorvakko, Ykskoivu, Kainpirtti, Pietola, Kantatie 43 eteläpuoli
3. Pohjoinen: Santtio, Saarnisto, Hiu, Palomettä, Ketunkallio, Janhua, Kantatie 43 pohjoispuoli

Uusikaupunki

Esittelijä: Hyvinvointijohtaja Jan Vuorenlaakso

Päätösehdotus:

Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta päättää myöntää osallistuvan budjetoinnin kokeilun jatkamiseksi 60 000 €. Varat myönnetään Pekka Luoman perintövaroista, joita voidaan käyttää asukasbudjetoinnin kokeiluun.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

_____